

Naročnina za kraljevino
SHS
Mesečno 15 D. Letno 180 D.
Inozemstvo:
Mesečno 20 D. Letno 240 D.
Oglaš: enostolpna mm vrsta za
enkrat 50 para, večkrat popust

JUGOSLAVIJA

Plačano do

Ljubljana knjižnica

Ljubljana.

Uredništvo:

14. maja 1922. Ulica 1/A. Telefon 360.

Uprava:

trg 8. Telefon 44.

kopije se ne vračajo.
anjem je priložiti znamke
za odgovor.

Sela narodne skupščine.

ODGOVORI MINISTROV NA INTERPELACIJE. — IZVOLITEV
RAZNIH ODBOROV.

Beograd, 10. maja. (Izv.) Predsednik dr. Ribar je otvoril ob petih popoldne sejo narodne skupščine. Na dnevnem redu so odgovori ministrov na razna vprašanja. — Minister za izenačenje zakonov Trifković odgovarja na vprašanje poslanca Reiserja, zakaj se ni skupščini predložila zakonska predloga o civilnih državnih nameštencih. Minister pravi, da je ministrski komite že proučil elaborat strokovne komisije in da bo v prihodnjih nekaj dneh predložil zakon. — Minister za pravno Posl. Reiser izjavlja, da se zadovoljuje s tem odgovorom in naglašuje, da je zadeva. — Finančni minister dr. Kumanudi odgovarja na vprašanje posl. Tajčiča o uvozu melase. — Minister prosvete Pribežević odgovarja na vprašanje posl. Kristana o eksercijah in o verouku na šolah in veli, da ministrstvo doslej še ni izdalo nikakih navodil v tem pogledu, da pa bo vlada to storila vsled konkretnega slučaja, ki se je pripetil v Ljubljani. Na vprašanje, kaj se je, oziroma kaj se bo na šolah ukrenulo glede verouka in eksercij v zmišlu določb ustave, pravi minister, da se bodo navodila, ki jih bo vlada izdala, ujemala z ustavo. Na vprašanje, ali je res, da so šolske maše obvezne, kar nasprotuje določbam ustave, odgovarja minister, da ni bilo rečeno, da so šolske maše obvezne. — Minister za trgovino in

industrijo odgovarja na vprašanje posl. dr. Koruna o objavljenju nekaterih naredb, ki jih je sprejel zakonodajni odbor in veli, da jih je kralj že podpisal, da pa se radi tehničnih težav še niso mogle objaviti. Na vprašanje posl. Kristana o ukinitvi verouka na trgovskih šolah veli zastopnik ministrstva za trgovino in industrijo, da se pripravljajo zakonski predlog o nižjih trgovskih šolah, ki bo uredil tudi to vprašanje. Ta zakon bo obsegal nadalje razne druge važne določbe. — Narodna skupščina preide nato na dnevni red. Predsednik dr. Ribar ugotavlja sklepčnost, naker se izvoli pet devetčlanskih odborov, in sicer 1. za proučevanje zakonskega načrta, ki pooblašča prometnega ministra, da izda navedbe in pravila za varnost prometa (predlog prometnega ministra); 2. za proučevanje zakonskega načrta o izpremembi § 17 bramb. zakona (predlog posl. Kobasice); 3. za proučevanje zakonskega načrta o izpremembi zakona o likvidaciji imotorija (predlog pravosodnega ministra); 4. za proučevanje zakonskega načrta o dopustu vojakov (predlog poslancev M. Popovića in tovaršev), in 5. za proučevanje zakonskega načrta o razširjenju § 471 srbskega civilnega procesnega reda na vso državo (predlog posl. Radosavljevića). — Seja se je končala ob sedmih zvečer. Prihodnja seja jutri ob desetih dopoldne. Na dnevnem redu so interpelacije.

Ekspozice o dohodkih letošnji. proračuna

INDIREKTI DAVKI SE NE MOREJO ZVIŠATI. — INOZEMSKO
POSOLSTVO BI NAJ BILO VIR BLAGOSTANJA.

Beograd, 10. maja. (Izv.) Danes je na seji finančnega odbora predsednik dr. Veljković kot poročevalec podal ekspozice o dohodkih letošnjega proračuna. Pojasnil je, zakaj je težko ali skoraj nemogoče zvišati obstoječe indirektno davke. Vzroki so deloma gospodarske narave, ker je popolnoma nemogoče industrijo še nadalje obremeniti, ker je že 30 odstotkov njenih dohodkov obremenjenih. Še bolj merodajni so politični razlogi, ker srbskega kmeta ni mogoče še bolj obdavčiti, ker se vedno ni prejel vojne odškodnine, do katere ima pravico. Nadalje obremenitve bi izzvale veliko nezadovoljnost. Dr. Veljković meni, naj bi se iz proračuna izločili lanskim dolgov države in naj bi redni proračun obsegal le redne dohodke in redne izdatke. Za poravnano dolgov iz lanskega leta naj bi se sestavil poseben proračun, za katerega naj bi se našlo kritje v sklenjenih posojilih. — Finančni odbor je sprejel to stališče dr. Veljkovića, zlasti tudi zaradi tega, ker država ne sme zvaliti vsa bremena vojnih dolgov na sedanjo generacijo, ampak naj vojne stroške nosijo tudi bodoči rodovi. — Dr. Veljković je nadalje predlagal, naj se iz proračuna izločijo še nekatere postavke in vnesejo v poseben, tretji proračun, namreč one vsote, ki se nanašajo

na razne investicije. Tudi te investicije naj se krijejo iz sklenjenih posojil, le na ta način je mogoče doseči v rednem proračunu ravnotežje. — Finančni odbor je v načelu sprejel tudi to stališče dr. Veljkovića, ki je nadalje izjavil, da bo inozemsko posojilo, o katerem se ravno razpravlja, vir blagostanja, ako se plodonosno uporabi in začetek ozdravljenja naših financ. More pa biti tudi grob naših financ, ako se to posojilo ne porabi racionalno. — Vsi državni dohodki znašajo 5.950 milijonov dinarjev. Razen tega se predvideva, da se bodo dohodki iz carine na luksuzno blago zvišali na 150 milijonov dinarjev, ako se dovoli uvoz luksuznih predmetov. Ker se ni izdelan proračun prometnega ministrstva, še ni mogoče ugotoviti končnoveljavno vsoto vseh izdatkov. Vsekakor pa znašajo približno 6.200 milijonov dinarjev. Ravnotežje v proračunu se bo doseglo s povišanjem raznih taks. Finančni odbor je odklonil davek na premoženje kot redni dohodek. Ta davek bi se porabil kot kritje za dolgove, ki so nastali iz primanjkljaja v lanskem proračunu, ki znašajo okroglo 1.700 milijonov dinarjev. Razen tega mora vlada povrniti zneske, ki jih je uporabila iz odškodninskega fonda za invalide v Srbiji in Črni gori v znesku ene milijarde dinarjev.

Dragini. doklade za železniš. delavstvo

INTERVENCIJA POSLANCEV IVANA DERŽIČA, GOLOUHA IN KOPAČA PRI PROMETNEM MINISTRU. — STAVLJEN JE ROK 2 DNI.

Beograd, 10. maja. (Izv.) Danes popoldne so intervenirali poslanci Ivan Deržič, Golouh in Kopač pri prometnem ministru Staniću in pri zastopniku ministrskega predsednika ministru Trifkoviću zaradi odlašanja izplačila povišanih draginskih doklad delavcem prometnih ustanov. Poslanci so izjavili, da je znano, da se je finančni minister postavil na stališče, da ni denarja in da mora prometni minister povišati tarife, ker se da le na ta način dobiti kritje za povišane drag. doklade delavcem. Poslanci so zahtevali, naj se predlog prometnega ministra o zvišanju drag. doklad takoj odkaze finančnemu odboru in naj se vlada briga za gmotno izboljšanje delavcev, ki se ne morejo živeti

od svojih plač, ki v najboljšem slučaju znašajo 2800 kron mesečno. Naglašali so, da so se te dni izdali milijoni in rekli, da se mora vlada intenzivneje baviti z življenjskimi razmerami delavstva. — Prometni minister Stanić je odgovoril, da je finančni minister že pristal na zvišanje drag. doklad in da bo vlada resno proučila vsa vprašanja, ki se tičejo delavcev in da bo to vprašanje tudi rešila. — Jutri ob devetih dopoldne bo posebna deputacija poslancev posetila finančnega ministra dr. Kumanudija, da posreduje v tem vprašanju. Stavlja bo rok dveh dni, da se to vprašanje reši, sicer bo odklonila vsako odgovornost za posledice.

GOVORICE O NEMIRIH V ZAGREBU.

Genova, 10. maja. (Izv.) V nasprotju z jugoslovanskimi demitiji objavljajo italijanski listi ponovno govoric, da so v Zagrebu izbruhnili nemiri. Po teh vestih, ki so dospеле čez Bari, so v Zagrebu proglasili vlado Stjepana Radića.

Dojarsko posojilo.

Beograd, 10. maja. (Izv.) Ministrski svet je sklenil sprejeti predlog ameriške skupine bank, ki nam je ponudila posojilo. Pooblastil je finančnega ministra, naj dokonča pogajanja s to skupino.

Beograd, 10. maja. (Izv.) Ponudba skupine ameriških bank Blero, ki jo je vlada sprejela, znaša 100 milijonov dolarjev. Vlada je pooblastila finančnega ministra, da izgotovi končno besedilo pogodbe s to banko skupino, ki jo bo potem podpisala. O ostalih ponudbah ministrski svet ni razpravljaj, ker niso pripravne. Vlada je hkrati pooblastila finančnega ministra, naj na podlagi pogodbe takoj izda čeke v znesku 10 milijonov dolarjev v gotovini, petnajst milijonov dolarjev pa naj porabi za investicije. Ostali znesek naj se stavi vladi na razpolago. Ves znesek bo vlada dobila, ko zadevo potrdi narodna skupščina. Od 10 milijonov dolarjev v gotovini se porabi 60 odstotkov na domačih borzah za izboljšanje tečaja dinarja, 40 odstotkov pa za nabavo potrebščin v inozemstvu.

INTERVENCIJA POSL. DERŽIČA ZA ZGRADBO NOVIH OGIBALIŠČ PRI JUŽNI ŽELEZNICI.

Beograd, 10. maja. (Izv.) Posl. Deržič je interveniral pri prometnem ministru Staniću, naj se južni železnici dovoli zgradba ogibališč na postajah Savski Marof, Sv. Klara, Duropolje in Greda na progi Zidani most—Sisak in za razširjenje južnega kolodvora v Zagrebu. Prometni minister je odgovoril, da se kontrolni odsek zagrebskega ravateljstva bavi s tem vprašanjem. Ker se je to vprašanje sprožilo že pred enim letom in je južna železnica že nabavila potrebno gradivo, je minister obljubil, da bo dal kontrolnemu odseku brzotjavni nalog, naj svoje delo dokonča, zlasti glede postaje Savski Marof, kjer je po pravilo najbolj nujno.

PRORAČUN PROMETNEGA MINISTRSTVA.

Beograd, 10. maja. (Izv.) Na včerajšnji seji ministrskega sveta se je razpravljalo o zahtevi prometnega ministra, naj se v proračun za njegov resort vstavi znesek dveh milijard dinarjev, torej za 1½ milijarde več, kakor znaša dosedanj proračun. Zastopnik finančnega ministrstva je izjavil, da ne more najti kritja za ta izdatek. Zadeva se je odgodila na kasneje. — Nato je ministrski svet razpravljaj o upravnih razdelitvi države. Ugotovilo se je, da je treba na Hrvatskem ustanoviti še eno oblast, namreč varaždinsko. Bačka naj se združi s Sremom, le nekateri okraji v Sremu naj se priključijo osješki oblasti.

Iz genov. konference

Genova, 10. maja. (Izv.) Zastopniki držav, ki so podpisale vabilo za mednarodno gospodarsko konferenco v Genovi, so se sestali danes dopoldne v konferenčni palači pod predsedstvom italijanskega ministrskega predsednika De Facte, da prouče več pozivov, izjav in priporočil, ki jih je prejela podkomisija prve komisije, in da ugotove, ali spadajo v program genovske konference in ali ima tedaj konferenca povod, da se bavi z njimi. Sklenili so izključiti iz pogajanj konference pozive, ki so jih stavile Gruzija, Armenija in Azerbejdžan, ker te države ne pripadajo Evropi. Pravtako se ne prepusti k pogajanjem spomenica, katero so stavili prebivalci saarske kotline, ker spada vprašanje, za katero gre tu, v področje zveze narodov. Isto usodo je doživela spomenica angorske vlade. Z vprašanji, ki se tičejo varšavske sanitetne konference Vzhodne Galicije, Litve in madžarskih manjšin, dalje z vprašanji, ki so jih predložili konferenci Bolgari, se bo najprej bavila podkomisija politične komisije.

ČIČERIN IZROČA SPOMENICO.

Genova, 10. maja. (Izv.) V zvezi s konferenco petih sklicujočih držav je italijanskega zunanjega ministra Schanzerja posetil načelnik ruske delegacije Čičerin, ki mu je hotel izročiti spomenico. Schanzer pa je prosil Čičerina, naj te spomenice, ki je po njegovem mnenju nesprejemljiva, za enkrat ne izroči. Sedaj se vrše pogajanja strokovnjakov in zvečer se bodo Čičerinu naznanili izpreminjalni predlogi. — Schanzer je med dr. stavil tudi predlog,

Nacionalna zunanja politika.

Ako pregledamo posamezne izjave, vloge, stanja in korake našega zunanjega ministra, odkar se je podal v Genovo k pogajanjem o rapalski pogodbi, dobimo, da preveva vsa ta njegova dejanja enotna temeljna misel: zahteva jugoslovanske zunanje politike je opisana z odločnim programom dobesedne in doslovne izvedbe rapalske pogodbe. Že tu smemo pripomniti, da se nahajamo napram Italiji v slabšem položaju zaradi tega, ker naša zunanje-politična delegacija enostavno vstraja pri pogodbi, ki je bila pred letom in pol podpisana, medtem ko Italija zapuša to pogodbo in ji dostavlja nove zahteve. V tem tiči ravno diplomatska taktika, da se čimveč zahteva in s tem kar največ doseže. Naše stališče je pasivno, medtem ko je italijansko agresivno. Vendar v tem oziru še ne smemo zameriti našemu zunanjemu ministru, kajti postavke, ki so se dosegle z rapalsko pogodbo so za nas kolikortoliko tako ugodne, da jih skuša Italija s svojimi novimi predlogi samo uničiti.

Nekaj drugega je, kar smemo upravičeno zameriti našemu zunanjemu ministru. Naša zunanja politika je vseskozi okostenela, formalistična, takorekoč pravna. Njeni diplomatski koraki napram inozemstvu, ves njen način nastopa proti inozemstvu sioni na enostavnih zahtevah po spoštovanju pogodb. V kolikor nastopamo na zunanji z neko aktivno voljo, z nekim zamišljenim načrtom novi mednarodni moči in ugledu, se gibljemo v okviru male antante kot prav po hlevem in pasivnem člen. Naša zunanja politika torej ni iniciativna. To pa za tegadelej ne, ker ni nacionalna.

Izkustva zunanje politike, katere smo ravno jadranski Jugoslovani najboljše razvideli, so nam pred in po vojni dokazala, da nastopa evropska diplomacija, v prvi pa Italija z veliko nacionalistično ideologijo, da odeva svoje zunanje-politične nastope v stilizirano nacionalistično frazeologijo, da meče v javno mnenje valove nacionalističnega utemeljevanja. Na ta način pripravljajo teren in razpoloženje za svoje egoistične in vojaške zahteve, smotre.

In vendar ima naša zunanja politika proti Italiji najsilnejše orožje. Z žalostjo moramo ugotoviti, da se tega orožja ne poslužujejo zunanji ministri nove jugoslovanske države. V Italiji imamo nad pol milijona usuznenih Jugoslovancev. S kako močjo bi lahko propaganda našega zunanjega ministrstva delovala na javno mnenje evropskih držav in njenih državnikov, ako bi spretno razširjala grozote in krivice, požige in umore, ki se že štiri leta vrše nad našim ondotnim narodom.

Človek dobi utis, da naši zunanji ministri iz neke osebne uljudnosti nočejo nadlegovati Italije, da nočejo njihove državnike vzemiriti z neljubo mednarodno propagando, ki bi se nanašala na politične metode italijanskega »demokratizma« v zasedenem ozemlju. S strahoto gledajo primorski Jugoslovani na pasivno stališče naših vlad, na njihovo brezbriznost napram italijanskemu nacionalističnemu terorju, ki se skoro dnevno in sistematično spozablja nad njimi.

V tem oziru se kaj čudno zлага ukinitje obmejnih dopisnih uradov z diplomatsko taktiko našega zunanjega ministra. Ukinili so te postojanke, iz katerih bi mogli vršiti sistematično propagandistično delo v inostranstvu, v katerem bi pripravljali gospodarsko in nacionalno gradivo, s katerim deluje zunanja politika vseh držav. Momenti, s katerimi se utemeljujejo v mirnih dobah zunanje-politične zahteve, so nacionalni in gospodarski, njih upravičenost si kaj rada osvaja mednarodno javno mnenje, ki je končno tehnična zunanje-politične veljave in moči posameznih držav.

Te misli se porajajo, ko čitamo, kako pozivlja italijanska vlada vse mogoče eksperte iz Dalmacije k rapalskim pogajanjem, ko gre vendar v najboljšem slučaju za 15 tisoč zadržanih Italijancev, medtem ko prepušča naša vlada, in priznajo tudi naše časopise, pol milijona primorskih Jugoslovancev večni pozabljeni.

Poljska je odredila delno mobilizacijo

VELIKO RAZBURJENJE RADI NEMŠKO-RUSKEGA SPORAZUMA.

Beograd, 10. maja. (Izv.) Vesti iz Varšave veljajo, da je poljska javnost zelo razburjena radi nemško-ruskega sporazuma, ki je direktno naperjen proti Poljski. Sovjeti nameravajo sedaj izvesti svoj stari načrt in s pomočjo Nemčije napasti in uničiti Poljsko. Na vsak način ima z nemško-ruskim spo-

razumom Poljska ogrožen hrbet. Zaradi tega je poljska vlada odredila delno mobilizacijo po vsej državi. Vlada ima tajne konference z načelniki parlamentarnih klubov. Oficijelno se dementirajo vse vesti o delni mobilizaciji, ki pa se izvaja zelo intenzivno in je odziv prebivalstva izredno velik.

NEDELAVNI ZAGREBSKI OBČINSKI SVET.

Zagreb, 10. maja. (Izv.) Današnja »Svobodna Tribuna« piše v uvodniku: Že delj časa se trdovratno razširjajo govornice, da se razpusti zagrebski mestni zastop. Dočim se o tem mnogo govori v javnosti, molče tako vladni kakor blokaški listi. Ta molk je značilen zaradi tega, ker se zdi, da hoče vsaka stranka prikriti svoje namene. Izgleda, da sta si obe stranki v eni točki edini. Gre pa za to, kdo bo na drugega zvrnil krivdo za izzivanje. Vse te govornice se opirajo na dejstvo, da je vlada odklonila sklep zagrebskega mestnega zastopa o odstopitvi Radića, dr. Košutića in dr. Šurmina ter na kombinacijo, da blokaška večina ne namerava odposlati deputacije k poroki kralja Aleksandra v Beograd. Ti dve dejstvi podkreplja še to, da zagrebski mestni svet že nad en mesec ni imel nobene seje, niti navadne pripravljalne odbore seje, na kateri bi se sklepalo o sklicanju prihodnje seje mestnega občinskega sveta.

RAPALSKA POGODBA.

Beograd, 10. maja. (Izv.) Z ozirom na posredovanje angleškega ministrskega predsednika Lloyd Georja v sporu med Jugoslavijo in Italijo, je naša delegacija obvestila francosko vlado o poteku pogajanj, da ne bi izgledalo, da naša vlada dela za hrbtom Francije.

DEMISIJA AVSTRIJSKEGA MINISTRA.

Dunaj, 10. maja. (Izv.) Avstrijski finančni minister dr. Gürtler je danes dopoldne izročil zveznemu kanclerju dr. Schönbacherju prošnjo za odpust s svojega mesta.

Borzna poročila.

Curih, 10. maja. Berlin 1.80, New York 518, London 23.05, Pariz 47.00, Milan 27.55, Praga 9.85, Budimpešta 0.67, Zagreb 1.85, Varšava 0.13, Dunaj 0.0625, avstrijske kro- ne 0.06375.

Zagreb, 10. maja. (Izv.) Devize: Berlin 24.25, Bukarešta 9.10, Milan 36.70—37.00, London 29.90—30.00, New York (čik) 67.50—69.00, Pariz 61.25—62.00, Praga 132—132.50, Svica 133.00—135.00, Dunaj 0.80—0.825, Budimpešta 0.15—0.25, Valute: ameriški dolarji 68.75, avstrijske kro- ne 0.85—0.875, napoleondori 200—0, nemške marke 23.50—27, romunski lei 0—50, italijanske lire 355—365.

Beograd, 10. maja. (Izv.) Devize: Berlin 23.50, Budimpešta 9.10, Italija 352, London 300, New York 67.50—67.70, Pariz 61.25, Praga 132, Svica 133.50, Dunaj 0.82.

PASIVNA REZISTENCA V DELAVNICAH JUŽ. ŽEL. V MARIBORU.

Maribor, 10. maja. (Izv.) Pasivna rezistenca v delavnicah južne železnice, ki je izbruhnila včeraj zaradi tega, ker delavci še vedno niso dobili objavljenih povišanih drag. doklad, traja dalje. Položaj se ni izpremenil.

Glas zaslužnih.

Trst, 6. maja.

Včerajšnji tržaški listi so priobčili sledečo vest:

»Genova, 3. maja. Semkaj je prišlo več italijanskih politikov iz Dalmacije, med njimi zadrski poslanec Kreckih, bivši prefekt Smirach, predsednik zadrškega deželnega odbora Lubin in Maroni. Tudi iz Splita sta bila pozvana v Genovo dva italijanska politika. Vsi imenovani so poklicani v Genovo kot eksperti v pogajanjih med Italijo in Jugoslavijo za izvedbo rapalske pogodbe.«

Današnji »Il Pcolo« poroča, da sta prišla v Santo Margherito kot eksperti dalmatinske delegacije poleg že imenovanih tud dr. Pezzoli in kom. Tintoni.

Torej zaradi peščice Italijanov, ali bolje dalmatinskih renegatov so poklicali v Genovo kar celo čredo dalmatinskih italijanskih ekspertov, ki naj se potožejo pri pogajanjih med Jugoslavijo in Italijo za koristi dalmatinskih Italijanov.

No, ne zamerimo Italiji, če skrbi za svoje ljudi, izreči ji je treba priznanje toliko bolj, ker se briga za usodo peščice svojih rojakov, ki so ostali na jugoslovanskem ozemlju. Ne zamerimo tega početja niti dalmatinskemu Italijanom, kolikor jih je že, če skrbijo za svojo bodočnost. S svojega stališča imajo pač popolnoma prav.

Ne moremo pa razumeti brezobraznosti Italije, ki hoče zaradi koristi peščice svojih ljudi, odtrgati jugoslovanski državi nove kose ozemlja in na tem ozemlju tudi narod, ki je naš in celo največini naš.

Razumeti ne moremo, kako se Italija priti na dan s takimi zahtevami, ko ima vendar na ozemlju, ki ji pripada po rapalski pogodbi, pol milijona Jugoslovenov.

Ne moremo razumeti, kako more Italija zahtevati za peščico svojih vojakov to, kar odreja polmilijonskemu našemu plemenu v zasedenem ozemlju.

Ne moremo razumeti, kako si upa Italija iskati za peščico svojih ljudi v Dalmaciji pravic in celo nadpravic v času, ko je zaslužila pol milijona Jugoslovenov, ki jih brez usmiljenja in humanitete tlačijo, zapira v ječe, jim po- žiga hrame, jim jemlje jezikovne pravice, potuje nasilno kraje in ravna z njimi papor kakim divjim plemenom v afriški koloniji.

Ne moremo razumeti, kako trpijo vse države, da se dogaja kaj takega v sredini Evrope, da so vse države tako apatične za vse, kar se dogaja v »civilizirani« Italiji.

Ne moremo razumeti, čemu se za polmilijonski zaslužni del slovenskega naroda nobeden nič ne briga. Nič nismo slišali, da bi v Genovi, v Rapallu, v Santi Margheriti ali kje drugje kaj govorili o pol milijonu sužnjev v Julijski Krajini.

Nikakor ne moremo razumeti, zakaj se jugoslovenska vlada ne zavzame za pol milijona svojih rojakov v Julijski Krajini. Ako morajo biti Italijani v Zadru slobodni, zakaj ne smemo biti mi? Ali morda mi ne čutimo suženjstva, ali smo morda manj vredni, manj čuteča bitja?

Ne moremo razumeti, zakaj imajo jugoslovanski delegati v Italiji zavezan jezik. Zakaj jim ne povedo vsega v obraz. Pa ne samo njim, ampak vsem, kar jih je prišlo v Genovo na konferenco, da bodo vedeli, ako še ne vedo, da ima tista Italija, ki se briga za pe-

ščico renegatov v Dalmaciji, na svo- jem ozemlju pol milijona jugoslovanskih sužnjev.

Ne moremo razumeti, čemu niso poklicani na pogajanja jugoslovanski ek- sperti s Primorske. Čigava je krivda?

Pol milijona nas je, zato se mora govoriti o nas pri pogajanjih. Ali se morda ne izplača potegovati se za usodo tretine slovenskega naroda. Po- vejte!

Ali res ni v Jugoslaviji politikov? Ali res ni v Sloveniji ljudi, ki imajo v prsih srce? Ali res ne znate ljubiti? Vas res ne zanima usoda pol milijona bratov? Ali vas prav nič ne briga usoda slovenskega naroda? Zakaj, glejte, ako propademo mi, propade tudi slo- venski narod!

Le pogledite Italijo, kako se briga ona! Kaj smo storili mi? Kje so naši eksperti? Kateri so naši eksperti, ki so govorili za nas, ki bodo govorili za nas?

Zganite se!!!

Rumunski teror v Besarabiji.

Rumunija je naša zaveznica. Odnosi med Bukarešto in Belgrajsko vlad- o so zelo prijateljski. Režim, ki vlada v Rumuniji in pri nas, se med sabo do- sti ne razlikuje. Morda se da samo še trditi, da je absolutizem v Rumuniji še mnogo hujši in metode vladanja še slabše kakor pri nas.

Rumunsko javno mnenje imenuje sedanjo vladu »vlado podgori«. Vodi jo na današnje politiko trije bratje Brat- ianu. Bratianujevo ime je znano iz let 1907 do 1911, ko so pričeli bratje Brat- ianu z velikim ropom na državnem imetju. Takratna liberalna vlada je pu- stila ustreliti 11.000 kmetov, ki so se dvignili proti bojarom. Od onih časov do danes še ni ponehal teror, ki se je zlasti po svetovni vojni zopet po- ostril.

Rumunske ječe so polne političnih jetnikov, ki zamažajo dneva, da bi jih postavili pred redno sodišče. V teh ječah vladajo razmere, kakršne niso bile hujše v španski inkviziciji. Jetniki so izpostavljeni najhujšemu in najbolj rafiniranemu mučenju. Kdor je toliko srečen, da zapusti ječo, ta jo zapusti bolan, telesno in duševno uničen.

Najhujše se danes izvaja teror v »osvojenih« Besarabiji, ki si jo je Rumunija enostavno vzela, četudi je to ruska zemlja. V sled strašnih razmer, ki vladajo v Besarabiji, se je obrnilo 5000 študentov iz Besarabije, ki študirajo na raznih rumunskih visokih šolah, na rumunsko javno mnenje s proglasom, iz katerega posnemamo naslednje:

Študentje iz Besarabije so že ope- tovano protestirali proti preganjanju v Besarabiji.

»Zahtevamo pravico do življenja! Ne razumemo pod tem fizičnega življe- nja, marveč svobodno pravico do miš- ljenja in ustvarjanja. Dovolj preganja- nja smo že pretrpeli radi svojih idej.

Zahtevamo pravico življenja tudi za našo Besarabijo! Protestiramo proti re- žimu, pod katerim trpi ta provinca že štiri leta. Protestiramo proti spremeni- tvju Besarabije v kolonijo ilegalnosti, v kraj samovoljnosti vsemogočnih oligar- hij. Kri preganjanj in umorjenih izziva našo največjo ogorčenost. Besarabija je podobna pokopališču. Tu je potlače- no vsako mnenje, vsaka iniciativa, vsako kulturno delovanje. Slišati je sa- mo strašno stokanje.

Prebivalstvo živi v strašni bedi, do- čim slave bande špekulantov, finančnih oligarhov in policijskih trup svojo zmago.

Istovčasno se umirje mladina, ki je udana ljudstvu, študenti, ki se nahajajo po vseh ječah in kletah. Ni treba več justifikacij. Obtoženci so že umorjeni, predno izreče sodnik svojo sodbo. In to ni izjema, marveč to je sistem že- lezne roke, ki še štiri leta tiči k tlom vse politične nasprotnike.«

Jetniki v rumunskih ječah so v svojem obupu segli tudi že po posled- njem sredstvu — po štrajku za gladom. Toda Bratianu jim je zaklical, da ga pusti štrajk obtožencev, ki se nahajajo pod sablo, hladnega. In v svojem ci- nizmu je dejal mož na predvečer svo- jega odhoda v Genovo: »Pojdem v Ge- novo, da sodelujem na nadaljnjem raz- voju človeške kulture.«

To je današnja Rumunija, naša za- veznica in članica male antante in ve- lika prijateljica Francije.

V Bukarešti pa je bil podpisan pakt med Pašićem in Bratianujem, da bo Jugoslavija podpirala vojaško Rumuni- jo, če bi Rusija slučajno prišla in si ho- tela vzeti Besarabijo nazaj. Za rumun- ske interese naj bi tekla kri jugoslovans- kega ljudstva, ki naj pomaga, da se ohrani za vse večne čase rumunski te- ror v Besarabiji.

Program „Probude“

Program, namen in cilj društva je v kratkih potezih sledeči:

Razširjevanje smisla in ljubezni do domače umetnosti in pospeševanje umetne in stavne obrti na podlagi do- mačih umetniških motivov ter pred- vsem osamosvojitve od tozadevne tuje industrije. Istotako tvori kar- dinalno točko društvenega programa: zbiranje etnografskega blaga a potom posebne društvene sekcije za varstvo domačije in ljudsko-umetniških motivov. Nalašč za to določene poto- valne raziskovalne komisije bodo pre- učavale tozadevno blago ter isto sorti- rale po umetniški kakovosti in vred- noti. Zato bodo v društvu funkcionirale ne samo ta dva odseka, temveč bodo delovali še sledeči: I. stavbni odsek, v katerega delokrog bodo spadale sle- deče študije: določiti glavne etnografs- ke skupine v deželi, kolonizacija po- krajine (naseljevanje, od-, izseljevanje) in vpliv naravnih elementov na iste. Kako so nastali različni tipi kmetijskih hiš, vasi, (selo, vas, kupčasta, obcestna, vrstna vas in kmetijski dvor). Kako vlo- go igrajo cerkvene in posvetne stavbe z ozirom na skupnost vaške slike (cen- tralna lega cerkve, oblika). Dalje: gra- dišča, pokopališča, kapelice, kipi, zna- menja, obcestni križi, spominska zna- menja. Javna poslopja v občini, njih slog in pomen v umetnosti. V stavbni odsek spadajo dalje: tehnične in obrtne stavbe, ceste, poti in cestne zgradbe sploh: kakor mostovi, prehodi, kanali, brod, brv, kažipot itd.

II. Umetno-obrtni odsek ima nasledovni zgodovinski razvoj in ka- rakteristiko ljudske umetnosti. Naloga umetno obrtnega odseka bo, da zbere razne motive ljudskih izdelkov ter stopi v zvezo s posameznimi okraji, ki so enotno-tipični v deželi. — Umetno- obrtni odsek bo pa moral obrabiti po- sebno pozornost ljudsko-umetniškim proizvodom kakor narodnim vzezi- nam, pleteninam, košarstvu, sitarstvu, slamnikarstvu itd. — V področje umetno-obrtnega odseka spada dalje: ljudska keramika (lončarstvo). Važna panoga v tej skupini bo: slikanje na steklo. Sem spadajo tudi ljudska umet- na dela v lesu, kakor navadni vrez in drugi vžgani okrasni, kmečka sobna oprava: postelje, skrinje, mize, stoli,

klopi, zibelka, sledniki, žhčniki, škafi, modeli za surovo maslo in razno peci- vo; kolovratji, preslice, osemniki, pipe, žlice, noži (leseni), vilice, jastice, kipi in hišni okarčki. Potem so dela iz ko- vine, iz cina in svinca.

Toda s tem še ni izčrpan delokrog umetno-obrtnega odseka. On ima pa- ziti na vse umetne izdelke usnja, cve- lic, rož; na izdelke iz voska, papirja; na slike in okvirje, na monograme; sli- kanje pirhrov; na poročni kolač (poga- ča); na »mali kruhek« in njegovo or- namentiko; na vozila, vprego, bič; na narodno nošo in obleko sploh. — Razni okrasni, nakiti, orožje in okrašenje iste- ga; pasovi, traki; gumbi, zaponke in glavni, končno različna spominska in romarska industrija (takozv. spo- minki) in otroške igrače: vse to bo predmet proučevanja umetno-obrtnega odseka.

Tretji odsek je čisto umetniški, ki deluje deloma v zvezi s preje imenova- nima, deloma čisto samostojno. Sem

spada vse, kar dela iz našega človeka poseben kulturni ljudski tip. (Družin- sko življenje itd.)

IV. Odsek za varstvo domačije in njenih prirodnih krasot. Sem spadajo: naravni spomeniki (posebnosti), arhi- tektonski umetoviri (slike, kipi, stavbe), dalje narodno pesništvo, petje in god- ba in narodni običaji, šege, navade. Konečno spadajo sem tipični deli po- krajine, tipično rastlinstvo in živalstvo. Veliko vlogo igrajo tu tudi narodni tipi in originali.

Kot zaključek vsega smotrenega znanstvenega dela v prej imenovanih odsekih tvori znanstveni odsek, ki vrši svojo nalogo sporazumno z dru- gimi odseki in preskrbuje potrebni opis- ni in znanstveni material ter določa tudi terminološke izraze. Njegova na- loga je tudi, da preskrbi poljudne pro- pagandne spise in opise. — Tako se vsi odseki izpolnjujejo v skupnem pro- gramu in cilju: v boju za narodov na- predek.

Gospodarstvo.

Bela Krajina in nje želez- niška zveza

Slučajno mi je prispel v roke hrv. časopis »Jugoslovanski Lloyd« od 27. nov. p. l. v katerem se pod naslovom: »Vrbovsko ili Ogulin« pretresa vpraša- nje zveze dolenskih železnic z reško progjo, oziroma s morjem. Ta je posebno za nas Belokrajince od največjega po- mena, pa se je samo čuditi, da se od tu ne čuje noben glas, ki bi to vpraša- nje pojasnil z našega stališča.

O kočevski progji, ki za nas Belo- krajince ne pride v poštev, ne maram trošiti besed. Ravno tako poljsanka progja nima za nas in za našo trgovino in promet nobene posebne važnosti. Ona ugaja samo posameznim intere- som Poljsanske doline. Ti so pa s pre- vidno tendenco svojemu projektu pri- krpali tudi progjo iz Črnomlja čez Vi- nico na Severin, češ, bodo nas belo- krajince pridobili za svojo egoistično idejo. Tendence je enaka, kakor pri onih dveh dečkih, ki sta našla oreh in od njega dobila vsak po eno lupino, a njihov sodnik je podelil jederce: one- mogočiti izgraditev kočevske in naše belokrajinske proge in pridobiti mero- dajne faktorje za kompromisno progjo, katera bo vseh vsem — Poljancem. Za opravičenje tega namena nas pa slo- ma vlečejo v kraje, v katerih mi nima- mo prav nič opraviti. Ali bomo mi Be- lokrajinci trgovali s Severinom ali pa z Lukovdom? Ali hočemo z izdelki našega malega obrta in vinoreje kon- kurirati z industrijskimi produkti Italije ali pa z vinskimi pridelki Istrije in Pri- morja?!

Naš ves promet in trgovina teži na Hrvaško, v Bosiljevo in Ogulin, in de- loma v Karlovac. Veliki sejni, ki se v Bosiljevem obdržavajo vsakega me- seca in večjega praznika, pa tedenski v Ogulinu, najboljši so naši konzumen- ti. Naši obrtniški in hišni izdelki, naša živina, naši poljski pridelki se prodajo na bosiljevskem in ogulinskem tržišču. In največ ravno iz teh strani prihaja ljudstvo k nam po svojih opravkih. Vi- no, kolikor se ga sedaj pridelava v naših vinogradih, prav lahko prodamo doma. A s časom, ko pričnejo roditi veliki kompleksi novozasajenih vinogradov ob naših in bosiljevskih gorah, najde- mo v Ogulinu in v Liki hvaležne odje- malce, ki bodo veselili naše izvrstne in vesele kapljice. A v Ogulinu, kjer se shaja skoro cela gornja Lika, pridemo

pa mi do surovin in drugih pridelkov, katerih pri nas ni dovolj.

Ravno mi ob Kolpi, tako tudi celj črnomeljski okraj gravitira na Ogulin in Liko, ne pa na Reko. Kdor hoče svoje gozdove po ceni peljati na Baroš in jih tam prav drago prodati našim lu- bimi zaveznikom Italijanom, naj si dela železnico kamor in kakor hoče; z na- šim krvavim denarjem bomo jo pa mi delali tam, kjer nam najbolj ugaja. Za nas je od življenjskega pomena edi- no t. zv. belokrajinska Kavčičeva pro- ga, ki pelje skozi celo Belo Krajino iz Črnomlja čez Vinico in Bosiljevo ravno v Ogulin, kjer se stika z reško in ličko- dalmatinsko progjo. Odtod pa se lahko pride v obe naši morski pristanišči: v Baroš in v Split.

Ne spremenj se na stvari nič, če so se slov. občine Bele Krajine sedaj iz- javile za poljski projekt, ker ljudstvo Bele Krajine ostane zvesto svoji besedi in edini mogoči progji t. j. oni iz Čr- nomlja na Ogulin. A tukaj imajo besedo tudi Hrvati iz druge strani Kolpe. Saj bodo i oni plačali stroške za zgra- ditev, pa se morajo upoštevati tudi njih potrebe, ker se železnica ne gradi le za eno leto in za vsako posamezno mesto, ampak v korist velike splošnosti, torej nas Slovencev in Hrvatov, katerih se prometni interesi povsem strinjajo z našimi.

Že leta 1919 so vse naše občine dale izjavo v prid Kavčičeve proge: Črno- melj - Vinica - Bosiljevo - Ogulin, sedaj, ko so se pojavili Poljanci s svojim re- klamskim načrtom, so vse spremenile svoje prejšnje izjave. Ali so se izpre- menile tudi razmere narave, ali se je spremenilo ljudstvo, da sedaj na enkrat gravitiramo na Vrbovsko in Baroš! Ne, nikakor ne! Če so se spremenile, so se spremenile le še bolj v prid Kavčičeve proge na Ogulin! Ampak naši kratko- vidni odborniki, misleč, da se bode progja takoj gradila po lepih barvanih načrtih poljskih, so se prestrašili, in hočejo pozabiti vsaj pol jedra, pa se zadovoljujejo s tem, da jim se obeta ogranek proge od Črnomlja čez Vinico na Severin; za naše brate okraj Kolpe jim ni mar! Ali mislijo Poljanci, da smo tako neprevidni in ne vemo, da je ta ogranek le pesek v oči lahkoverni- kov? Kdo še veruje, da bo naša država sedaj delala tako drago železni- co? Saj bi cenejši bili obe progji, ko- čevska in belokrajinska skupaj! Stro- ški poljske proge so skoro desetkrat

DR. M. ROSTOHAR:

Vodilna načela narodnega socializma.

(Nadaljevanje.)

Kapitalizem je princip izkoriščevalnega podjetništva zaradi sa- mega sebe. Njegovo delovanje in rast gre mehanično naprej do ne- znanega konca. Samo en interes pozna, to je lastni interes, in samo eno strast ima, to je strast mrzličnega, neprestanega podjetništva in vstvarjanja vedno novih in večjih podjetij. V tem je prava men- taliteta (duh) kapitalista, katerega svojstvo je racionalistični, raču- najoči egoizem, ki je vodilo njegovega revolucionarstva. Vse njegovo pravo, njegovo socialno naziranje, njegova moralna je mehanično pojmovanje človeškega življenja; njegovo gospodarsko vstvarjanje in egoistično pojmovanje moči je preračunljeno na čim višji dobiček. Ta mentaliteta je bila znamenito sredstvo proti sta- remu državnemu režimu s častiljivimi tradicijami: vero, dvorom, moralno in avtoritetami. Svoje razmerje do države je je kapitalizem seveda ravnotako suboparno racionalno pojmoval; ni veroval več, kakor poprej plemstvo, v avtoriteto države in njeno nadreje- nost nad lastnimi interesi. Kapitalizem se je pojavil takoj kot ravnapravnih činitelj poleg države in kmalu jo je smatral za svo- jega meznika in slugo, plačevati začne državi mezo za gotove službe, ki jih od njega potrebuje: službo policijsko, svojo notranjo in vnanje varstvo, finansira bojne ekspedicije v nove kraje, ki naj bi služile v svrhu osvojitve novih tržišč na njihove produkte. Skratka: iz države, od katere je povzel ves političen ustroj, si na- pravljaja sužnja in poslušno orodje. To je bila v bistvu politična re- volucija, ki je grozila upropasti največjo politično tvorbo, to je državo. Toda država v tej revoluciji zmaguje; demokratizacija države je vidni znak te zmage, kar je nesporno uspeh socialistič- nega gibanja.

V demokratizirani državi je meščanstvo primorano privoliti k socialnim zakonom v arstvo delavstva, socialnega zavarovanja, skrbi za mladino, za brezposelne itd. Tako pretvarja socializem v državi in s pomočjo države polagoma kapitalistični duh in nje- govo moč, ga presnavlja v socialistične oblike in s tem pripravlja

obenem prihod socialističnega gospodarstva; podobno kakor je kapitalizem izsesal in prebavil fevdalizem.

Država ni nikakršna prehodna oblika politične moči, ideologija vladajočega razreda za zatiranje delavstva, za katero v socia- listični družbi ne bo mesta, kakor mislita Marx in Engels. Država je prevažna socialna funkcija, prvovrstna kulturni in gospodarski činitelj, brez katerega posebno socialistična družba ne bo mogla obstojati. Marxističnih predsodkov v državi se mora socializem otresti, da se obvaruje nepremišljenih poskusov na ljudskih masah. V interesu delavskega gibanja je, da se prav oceni pomen države za socializem.

Marxizem pojmuje človeka preveč mehanično in enostransko; on vidi na njem samo roke kot proizvodilno silo; pri tem pa preze- glavo in srce, ki sta v enaki meri udeležena pri proizvodjanju. Za proizvodjanje ni zadosti, da se fizične sile porabljajo, ampak v enaki meri je potrebno, da se jih uporablja smoteno. Ta, ki jih bolj smot- reno uporablja, proizvaja več in kvalitativno boljše izdelke, kakor oni, katerega delo je manj smoteno. Smotrenost pa ne prihaja iz rok, iz mišic, ampak prihaja iz glave, je duševna energija, brez kater je fizično delo brezplodno. Pa ne samo roke in glava, tudi srce je v enaki meri udeleženo pri proizvodjanju. Kaj pomaga, ako ima delavec proizvodjalne sile ali krepke, spretno roke in ako ima razum, s katerim bi lahko smoteno vodil gibanje svojih mišic, če pa noče delati, ker dela ne ljubi, ga mrzi. Dajmo delavcem v last vsa proizvodjalna sredstva, dajmo jim vsa podjetja in tovarne v roke, vso politično moč, pa vse to ne bo odpravilo socialne bede, ako ne bodo hoteli delati in proizvodjati. Odprava zasebne lastnine ne bo odstranila ne socialne bede, ne splošnega nereda v človeški družbi, ako se ne bo delalo in proizvodjalo, in sicer zelo intenzivno proizvodjalo. To kardinalno resnico so sprevideli tudi glave ruskega boljševizma, Ljening in Trocki, ko sta bila primorana že po nekaj mesecih mobilizirati delavstvo, da bi se produkcija vsaj za prvo silo vzdržala. Proizvodjalna sredstva so se izročila delavcem, toda produkcija je zaostajala. Sovjeti so socializirali ruska podjetja mrzlično in radikalno: preganili so lastnike in ravnatelje iz tovarn, ki so jih izročili delavstvu. Vsa podjetja, v katerih je prej delal ruski delavec, so postala čez noč njegova komunistična last, toda produkcija se s socializacijo ni povzdigla, temveč zaostaja daleč

za produkcijo, ko je vodil podjetja zasebni lastnik. Ruski delavec v današnji splošni socializaciji proizvaja manj, kakor je proizvajal v kapitalističnih razmerah. Zakaj?

Ljening razlaga zastoj ruske produkcije z nezrelostjo ruskega proletarijata in njegovo točasno nesposobnostjo za socializacijo. Kje more biti ta nesposobnost? Ali ruski delavec nima več tistih mišic, kakor prej? Gotovo, da jih ima. Te mišice so še danes na razpolago gospodarski produkciji, toda manjka ji glave, ki bi jo vodila, kakor jo je prej vodila. Inženirje in voditelje so spodili iz tovarn; delavstvo samo pa brez vodilne glave ni sposoben pogoniti v tek produkcije, in tovarne so zastale. Tako je bil Trocki primoran povedati ruskemu delavstvu resnico: »Vsi vaši izvoljeni komiteji po tovarnah, pa naj so sestavljeni iz najboljših predstavitev de- lavskega razreda, ne morejo nadomestiti enega samega tehničnega strokovnjaka, ki je dovršil svoje študije in svoj poklic dobro raz- ume. Delavstvo se mora zavedati, da izžolan in sposoben stro- kovnjak ne more vršiti svoje naloge, če je podrejen komiteju de- lavcev, ki nimajo pojma o njegovih veščinah.«

Voditelji ruskega državnega komunizma so že po nekaj me- secih boljševiške diktature morali okusiti grenki sad spoznanja, da socializem ni zgolj vprašanje proletarske politične moči. Videli so pred seboj strašne posledice »socializacije« sovjetov: po tovarnah je nastal nered, ki je onemogočil vsak obrat. Delavstvo je zapu- ščalo delo in večino tovarn so morali zapreti, kjer pa se je delo vzdrževalo, se produkcija ni izplačala. Režije so rastle od dne do dne, produkcija pa je bila vedno manjša. Razpasla se je korupcija. Vsak je hotel le udobno živeti in na lahki način kar največ zaslužiti, zato se je poprijel rajši trgovine. Ljening priznava, da nasilna raz- lastitev po diktaturi proletarijata sama še ne more zagotoviti ob- stoja socialističnega proizvodjanja. (Glej Ljening: »Sovjeti pri delu« mednarodni položaj ruske sovjetske republike in osnovna vpra- šanja revolucije, 1918.) Potrt nad žalostnimi posledicami take socia- lizacije svetuje, naj se preneha z daljšo razlastitvijo podjetij, kar je škodljivo za narodno gospodarstvo, če se razlasti podjetja, ka- terega delavstvo samo ne more voditi. Ni zadosti, da se podjetja razlaste in izroče delavstvu, delavstvo se mora priučiti tudi upravl- jati podjetja, ki ga je treba voditi. Ljening zahteva, da je treba znanje voditi boj proti kapitalizmu s organizacijami in s boljšimi razme-

C. N. in A. M. Williamson:

Cesaričini biseri.

(Dalje.)

Ko je zapela spletna zadnja kvaček, je odšla Beverley v svoj budoar in se tam poglabila v skrivnostno Irkino sporočilo. Prosila je Boga, da se Roger ne bi vrnil, dokler mu ne pride do dna.

Že po nedolgem uganjanju ji je odkril stavek za stavkom svoj zmišl. Prišlo ji je na um, da piše Kio Leontini, ker se ne upa nasloviti lista na gospo Sandsovo. To ji je vdehnilo misel, da mora stanovati v hiši, kjer njeno ime ni neznano. Ko je zdaj znova prebrala pismo, je razumela vse prikritke namige. Kio jo je prosila, naj zanjo ne bo v skrbeh, in je sporočala, da se bo našlo vse, kar je izgubila. Upala je, da jo kmalu poseti in ji pokaže, kako je napredovala. Vse to je moglo imeti le en, ugoden pomen. In v tem, da je bila shranila blagovžno ime Leontine Rossignolove v predalček svojih bistrih možganov ter segla ponj ob tako umestni priliki, se je razodevala vsa prirojena spretnost male Irke!

Pisala ni niti besedice, ki bi bila mogla obuditi v Fracozinji sum. Videlo pa se je tudi, da se namenoma ogiblje O'Reillyjevega in Rogerjevega imena. Gotovo je bival v njeni okolici nekdo, ki je poznal oba; zato se tudi ni upala sama pisati Justinu. Pripišek je vsekako najbolj iznenadil mlado ženo.

»Se enkrat je bila pri njem!« ji je šinilo po možganih. »Tadaj se morda niti ni vrnila v 'Westmoreland'... Kaj naj bi pomenila beseda 'ljubezniv', ako ne tega, da nama je obljubil pomagati, namestu da bi nama bil nasprotnik?«

Toda morala je dognati, kaj se je zgodilo nazadnje med O'Reillyjem in Kiojo. Kako naj se sporazume z njim? Ali naj mu pošlje pismo k 'Dietzu'? Bolje bi bilo telefonirati, preden se vrne Roger domov, ter izvedeti še to minuto vse, kar jo zanima! Naglo se je odločila za drugo pot. Dala se je spojit z O'Reillyjevim hotelom in začela njegov »Halo!«

»Tu gospa Sandsova,« se je javila. »Kio mi je pisala. Tudi za vas je dodala nekaj.«

Glas iz »Dietza«, ki je zvenel od kraja ravnodušno, se je takoj izpremenil.

»Kaj je novega?« je vprašal O'Reilly. »Povejte vse.«

Storila je tako in mu razločno prečitala Kiojino pismo Leontini, da bi razumel vsako besedico. »Kakor si razlagam, mora biti nevarno pisati na vaš ali na moj naslov,« je dodala Beverley. »Toda strašno je zame, da ne vem, kje se nahaja. Povejte mi vse, a naglo, prosim, ker pričakujem nekoga.«

»Vaše bisere je ukradel Peterson,« je odgovoril O'Reilly. »Telefoniral je Heronu ter mu jih ponudil v nakup. Moral se je bil vtičtapiti v stanovanje in skriti v vaši sobi, tako da nas je slišal govoriti. Kesneje sem mu odgovoril jaz namestu Herona. Gospodična Rileyeva je bila takrat v Petersonovi sobi, in tako sva prišla v stik. Vprašala me je po telefonu, ali ji hočem pomagati. Rekel sem da; prosila me je, naj pridem z avtom ponjo. Pobral sem jo pred hotelom in jo odpeljal, kamor je želela: v restoran, ki mu pravijo 'Krantzova klet'. Ko mi je povedala svojo zgodbo, sem predlagal, da si vzemiva zasebnega detektiva. Bodite brez skrbi, mož je brezpogojno zanesljiv, in končno, gospa Sandsova, sem tudi jaz vaš zaveznik — nič ne tajim, da predvsem zaradi gospodične Rileyeve. Skesala se je, da veste, ker je bila ukradla papirje; vrnila mi jih je nedotaknjene, kakor so bili —«

»Klo da bi vam bila vrnila papirje! Motite se. Jaz vem, da vam jih ni poslala ona,« je viknila Beverley. Pozabila je ves svoj strah, da je ne bi kdo slišal; a baš tisti hip se je razločno zazdelo, kakor bi nekdo zapiral vrata. Ta zvok jo je splasil toliko bolj, ker je bila vendar zaprla obedve duri, v spalnico in na mostovž že takrat, ko je šla k telefonu, in jih potem ni več odpirala. Toda dvoma ni bilo. Nekdo je zaprl vrata — to je pomenilo, da jih je poprej tiho odprl!

Beverley je izpustila slušalo in stekla pogledat na mostovž. Nikogar ni bilo tam. Planila je k vratom svoje spalnice ter pogledala vanjo. Soba je bila prazna. Pozvonila je Johnsonu.

»Ali se je gospod Sands že vrnil?« ga je vprašala.

»Menda ne, milostljiva,« je odgovoril sobar.

»Stopite pogledat. Prepričajte se dobro.«

Ni se genila z mesta, dokler ni stal spet pred njo.

»Gospoda Sandsa ni doma, milostiva,« je izjavil Johnson svečano.

»Hvala vam!« je rekla Beverley. A ni se čutila pomirjeno. Skrit glas ji je šepetal, da je zaprl vrata Roger Sands.

XXX. POGLAVJE.

Kaj je napravila Kio z namiznim nožem.

Ko sta Kit in Churn ostavila »Krantzovo klet«, sta jo ubrala naglo po Štirinajsti cesti, dokler nista prišla do Šeste avenije. Tam sta se očividno obotavljala, kakor da se ne moreta odločiti, ali naj kreneta navzgor ali navzdol. Kio, ki jima je sledila kar najtesneje za petami, je ugenila takoj, da še vedno ugibljeta, katero izmed razpoložljivih skrivališč bi jima nudilo najbolj varno zavetje.

Sodeč po tem, da sta se držala pod pazduho in tiščala glavi vkup, je moral biti njih razgovor zelo živahen. Na vogalu sta se ustavila, z njima vred tudi Kio. Tu se je dvojica zedinila in zavila navzdol proti Trinajsti cesti. Kio se je spustila za njima. Pasirala sta več blokov, in deklet, ki jima je sledilo, je pogledalo na številko vsake ulice, ki so šli mimo nje. Nekje tam pri Enajsti pa se je bil ponesrečil izvošček in na mestu nezgode je stala velika gruča ljudi. V tej gneči je Kio malone izgredila svojo dvojico. Popadel jo je obup; a hvala Bogu, kmalu je spet zagledala v dalji Kitino rožnato krilo. Plašča Kit ni več nosila rožnatega, marveč belega; morala je bila najti priliko, da ga je obrnila narobe!

Kio se je nad tem tako razburila, da je pozabila šteti ceste. Nič ni vedela, ali je zavila dvojico iz Avenije na Deseto, Deveto ali Osmo. Čutila je le, da hiti za njima. Lov je trajal še dolgo. Dekletu se je nazadnje jelo mešati v glavi; a baš ko je menila, da so njene moči pri kraju, sta se Kit in Churn ustavila pred neko hišo ter pozvonila.

»Nihče izmed njiju dveh ne stane tu, drugače bi imela ključ!« je pomislila Kio, opotekaje se na drugi strani ceste.

Trajalo je nekaj časa, preden so spustili dvojico v hišo; toda čez kakih pet minut je prišla neka ženska in odklenila vrata. Iz veže je medlo posijala plinova luč, in Kioji se je zazdelo, da vidi temnorjavi obraz zamorke. Sledilo je kratko prekopavanje; nato je ženska pokimala in

stopila v kraj, da sta mogla Kit in Churn v hišo. Hipec nato so se zaprla vrata.

Kio je odreenela na mestu in se zagledala v hišo. Stala je v vrsti zankarnih starinskih štirinadstropnih opečnih zgradb. Spodaj nekje se je videla luč; vsa druga okna so bila črna. Zdajci pa je zasačila Kio v neki sobi v četrtem nadstropju rumenkast odsev; a še tisti hip je stopila k oknu moška postava in spustila zavoso. Kio si je rekla, da mora biti ta človek Churn.

»Gotovo mislita ostati tu,« je sklenila sama pri sebi. Prekoračila je cesto v primeri razdalji od hiše, opazujoč jo neprestano z največjo pozornostjo. Nobena ulična luč ni gorela v bližini, tako da ni mogla videti številke; pač pa je bila pri-trjena pokraj vrat majhna ploščica, in Kio se je vzela po stopnicah, da bi videla napis. Kolika sreča! Ta hiša je bila »boarding-house«: oddajale so se sobe s hrano!

PRODAJA:

ROTACIJSKA črpalka — 25.000 l delavne zmoglosti na eno uro, še malo rabljena. Naslov v upr. lista. 821

ŠE MALO RABLJEN voz (Landauer) po jako ugodni ceni. Naslov v upr. lista. 823

KRASNO malo posestvo v lepem mirnem kraju, blizu mesta Maribor, 5 minut oddaljeno od žel. postaje za Din. 115.000.—, Kavarna Tement, Glavni trg, Maribor. 825

HRASTOVO OLJE za v. nograde po ugodni ceni. — Trgovka Ludvik Vernik, Velika Nedelja. 833

VELIKO trgovsko podjetje je na drobno in debelo, z lepim mebliranim stanovanjem. Cena 500.000 K.

Trgovina mala ali na do-brem in prometnem kraju z mestnimi in deželnimi od-jemalci.

Hotel na Hrvaškem z eleg-antno kavarno. 7.000.000 kron.

Veliko trgovsko podjetje, pripravno za industrijski obrat v Mariboru, Stajersko.

Dva lepa posestva pri Ma-riboru, veliki vinograd, le-pa hiša. 1.000.000 K.

Malo posestvo s hišo, en in pol orala zemlje. 120.000 kron.

Hotel s kavarno in po-hištvoim. 1.200.000 K. 837

Hiša z gostilno z 8 so-bami in tudi nekaj zemlje po nizki ceni. Kupec naj se zgasi osebno ali pismeno pri F. W. Rašica št. 1, Veli-ke Lašče. 769

SLUŽBE:

GOSPOD star 34 let, vešč nemškega, ogrskega, ruskega, nekoliko angleškega in srbskega jezika išče mesta pri kakem industrijskem ali komercialnem podjetju. Ima prakso organizatorja in administratorja. Dopolni pod »N 19« na upravo li-sta. 842

BLAGAJNICA — kon-toristinja se išče za Bled. Naslov pri upr. listu. 828

KROJASKE pomočnice, sa-mo boljše moči za vel. kose sprejme I. Sušnik, tu. Sv. Petra c. 16. 833

TOVARNA za lepence v Domžalah ISCE PREDDE-LAVCE izurjene v papirni stroki pri brusilcu (Schlei-fer) ali pa stroji za lep-enko. Ponudbe na I. Bonač, Ljubljana, Copova ulica 16.

RAZNO:

NOVO PODJETJE pohi-štva vseh vrst, izdeluje so-lidno po naročilu ter se pri-poroča Ivan Jenako, mizar, Bitnje, p. Boh. Bistrica. 841

Ker je bila dvojica zdaj že gori, v četrtem nadstropju, je Kio sodila, da more pozvoniti brez skrbi. Po-tegnila je za ročaj staromodnega zvonca, in srce ji je jelo razbijati kakor kladivo v kovačnici.

»Nalegati jih moram, zakaj da iščem sobe ob tako pozni uri,« je dejala sama pri sebi.

(Dalje prih.)

Založba „Zvezne tiskarne“

je izdala

lične razglednice Nj. Vel. kralja

Aleksandra I. z zaročenko Nj.

Vis. n. bodočo kraljico Mariolo.

Cena komada 1— Din v nadrobni prodaji. Predprodajalec imajo 25% popusta. Naročajo se pri „Zvezni knjigarni“, Ljubljana, Marijin trg 8, proti povzetju ali pa če se pošlje denar v naprej.

GOSPODIČNA išče meblo-vano sobo, eventualno hrano. Ponudbe pod »Soba« pošto ležeče Ljubljana. 840

STAREJŠI, soliden gospod išče meblovano sobo po možnosti z električno raz-svetljavo in posebnim vho-dom. Ponudbe pod »Nuj- nos, na upravo lista. 839

Iščem potnika

za vinsko veletrgovino na Stajerskem, le prvovrstno moč.

Nastop takoj! Ponudbe pod št. 556 na upravnništvo lista.

Največja izbira

Različnih pletenin, majic, nogavic in rokavic

pri trdkri A. & E. SRABERNE Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Potrži globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijate-ljem in znancom, da je naš iskreno ljubljani sin odnosno brat, svak, nečak in stric, gospod

RUDOLF PUPPIS

posestnik in trgovec

danes ob 5. jutraj, previden s tolažili sv. vere, po daljšem mučnem bolehanju v starosti 48. let vdano preminul.

Pogreb nepozabnega rajnika se bo vršil v petek, dne 12. maja iz hiše žalosti v Gorenjem Logatu.

Posmrtna maše se bodo služile v župni cerkvi v Gorenjem Logatu.

Bodi mu blag spomin!

Venci se hvaležno odklanjajo.

Gorenj Logatec, dne 10. maja 1922.

Žalujejo rodbine PUPPIS, TIVAN, HOCEVAR.

TRANSJUGO, d. d.

ZAGREB

3 Mazuraničev trg 8
Brezplačno: TRANSJUGO.
27—60 Telefon 27—60

PODRUŽNICE:

BEOGRAD, Kosmajška ulica 16.

IZPOSTAVE:

OSIJEK, Široka ul. 8.

SUBOTICA kod Plukovici I drug

I SKOPLJE

Dobavlja

naicenele

traverse, železo, žeblje,

apno, cement, gips,

trstiko, žico, deske in

ves gradbeni material.

Trboveljska premogokopna družba v Ljubljani

sprejme takoj gospodično kot

telefonistino.

Prošnje naj se pošljejo:

Miklošičeva cesta št. 15./I.

Eksport.

Eksport.

Veletrgovina haloških vin

Vinko Stoklas

Sv. Andraž v Halozah, železniška postaja
Ptuj priporoča svojo bogato zalogo prvo-vrstnega haloškega vina. V sredini vino-gradov.

Cene brezkonkurenčne!

Naročajte in širite „Jugoslavijo!“

Smrekove in jelove hlode

kupim takoj v vsaki množini in debelini, v dolžini od 4-16 m; Ivan Zakotnik, mestni tesarski mojster, parna čaga Ljubljana, Dunajska c. 46.

TRAKTOR (tovorni avto)

s priklopnimi vozmi, z železnimi obroči

se ceno prodaja.

Vprašanja na poštni predal 74 v Ljubljani pod „TRAKTOR“.

Nova otvoritev!

Morsko kopališče in klimatično zimsko

Hotel-Pension „Crnković“

Cast mi je p. n. občinstvo obvestiti, da sem moje podjetje dogradil in povečal, na novo napravil in z modernim komfortom uredil. Priporočam svojo I. razredno, večkrat odlikovano kuhinjo, kakor tudi domače in inozemske pijače. Krasni vrtni restaurant, gorke, morske kopelji v hotelu. — Dnevni promet od postaje Plase do Crikvenice. K vsakemu vlaku avto za osebo Din 75.—, k temu je všteto 25 kg prtljage.

Na vsa vprašanja odgovorjam potom pošte.

S spoštovanjem

Josip Crnković, lastnik.

JUGOSLOVANSKI KREDITNI ZAVOD V LJUBLJANI

Marijin trg 8. Podružnica v Murski Soboti.

Hranilne vloge 4 1/2% brez odbitka rentnega obrestuje s 4 1/2% in invalidnega davka.

Hranilne vloge se lahko vplačujejo potom pošto-čkovnega urada, vlagateljem so Položnice brezplačno na razpolago. Posojila na zemljišča zaznambo na službene prejeme, proti poroštvo itd.